

Әдістемелік нұсқау

Нысан
ПМУ ҰС Н 7.18.2/05

Қазақстан Республикасының білім және ғылым Министрлігі

С. Торайғыров атындағы Павлодар мемлекеттік
университеті

Шетел филологиясы кафедрасы

050207 «Аударма ісі» бакалавриат мамандығы бойынша
оқитын студенттер үшін
«Классикалық тіл»
пәнінің өздік жұмысына

ӘДІСТЕМЕЛІК НҰСҚАУЛЫҚ

Павлодар

әдістемелік нұсқаудың

ПМУ ҰС Н 7.18.2/11

Нысан
бекітілу парағы

БЕКІТЕМІН

Филология, журналистика және өнер
факультетінің

деканы _____ Сарбалаев Ж.Т.
"___" _____ 200_ж.

Құрастырған: доцент Ислям К.С.

Шетел филологиясы кафедрасы

«Классикалық тіл» пәнінің

өздік жұмыстарына әдістемелік нұсқаулық
050207 «Аударма ісі» бакалавриат мамандығы бойынша
оқитын студенттер үшін

Кафедраның мәжілісінде ұсынылған. 200__ж. «___» _____ №
__ хаттама

Кафедра меңгерушісі _____ Каирбаева А.К.

Филология, журналистика және өнер факультетінің оқу-әдістемелік
кеңесінде құпталған.

200__ж. «___» _____ № __ хаттама

ӘК төрайымы _____ Жуманкулова Е.Н.

Министерство образования и науки Республики Казахстан

Павлодарский государственный университет им. С. Торайгырова

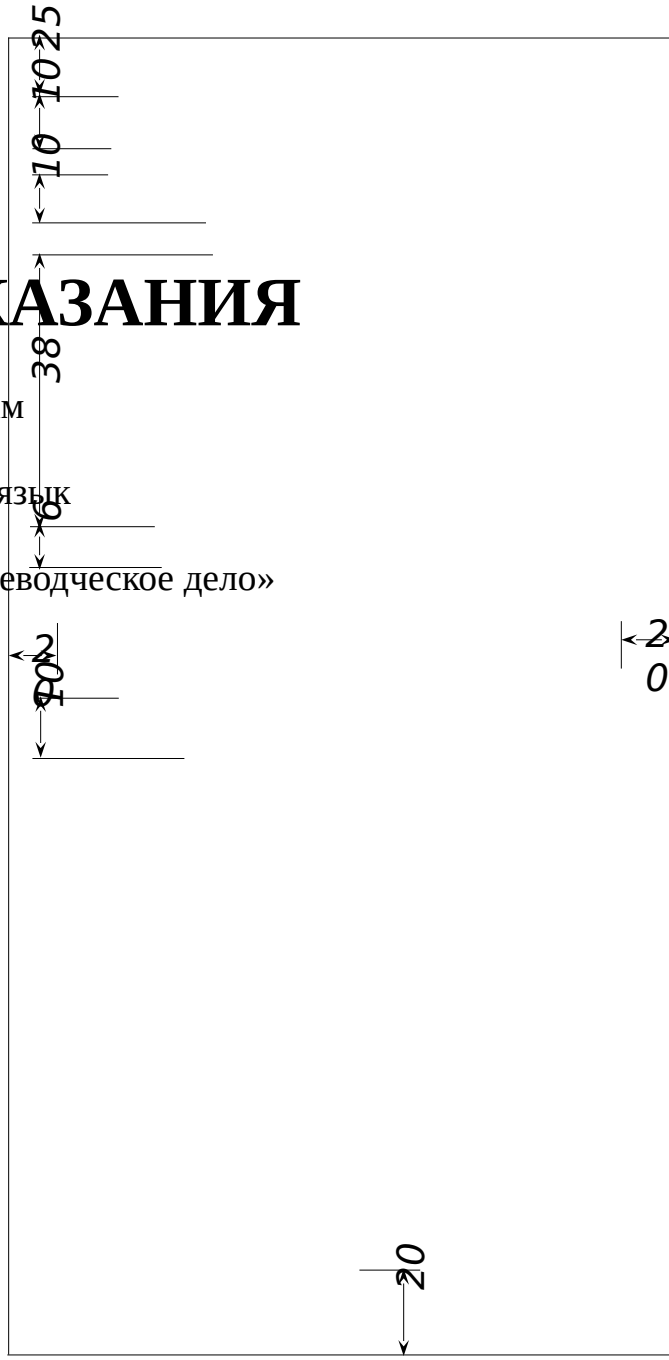
Кафедра иностранной филологии

МЕТОДИЧЕСКИЕ УКАЗАНИЯ

к самостоятельным работам

по дисциплине Классический язык

для студентов специальности 050207 «Переводческое дело»

Лист утверждения к
методическим указаниям

Форма
ФСО ПГУ 7.18.1

УТВЕРЖДАЮ

Декан факультета
журналистики, филологии и
искусства

_____ Сарбалаев Ж.

«___» _____ 200_г.

Составитель: доцент Ислям К.С..

Кафедра иностранной филологии

**Методические указания
к самостоятельным работам**

по дисциплине Классический язык
для студентов специальности 050207 «Переводческое дело»

Рекомендовано на заседании кафедры
«___» _____ 200_г. Протокол № _____.

Заведующий кафедрой _____ Каирбаева А.К.

Одобрено учебно-методическим советом факультета филологии,
журналистики и искусства

«_____» _____ 200_г. Протокол № _____

Председатель МС _____ Жуманкулова Е.Н

1 ЖАЛПЫ МӘЛІМЕТТЕР

Пәннің қысқаша сипаттамасы:

Осы пәннің мақсаты жанжақты маман дайындау, дайындық маманның лингвистикалық, коммуникативтік, лингводиетанымдық проффесионалды-адаптивтік компетенциясының құрылуын қарастырады. Үйрену процессінде пәндік және ойлау жұмысы студенттің логикалық ойлауын, сөйлеу қабілетін дамытады.

Пәннің міндеті:

- қазіргі кезеңдегі тілдік білім жүйесінің құрылуын және дамуын ескертетін студенттердің объектілі факторлары туралы ғылыми көзқарасын құрастыру;
- студенттерді қазіргі кезеңдегі қазіргі заман тілдік білім жүйесінің негізгі даму тенденцияларымен және басқаратын принциптарымен таныстыру;
- курстың негізгі тапсырмасы білімінің негізін және алған білім құндылығын меңгеру;
- үш негізгі бағыт: әртүрлі коммуникативтік қатынасу жағдайларында негізінен жазба білім құндылықтарын дамытып творчестволық түрде қолдану.

Пәнді игеруде студенттер білуге тиісті:

- классикалық тіл грамматикасының негіздерін;
- қазіргі тілдер лексикасының дамуына ықпал еткен негізгі лексикалық қорын;
- қазіргі кезде жиі кездесетін фразеологизмдерді, қысқартуларды, белгілерді
- студент функционалдық стильдермен тәжірибеде танысуды жалғастырып, курста лексикамен жұмыс істеуде лексикалық единицаларды сөйлеу стиліне, қатынасу жағдайына байланысты пайдалану құндылықтарына көп көңіл бөлінуі тиіс.

Пәнді игеруде студенттер істей білуге тиіс:

- әдебиеттен мәтінді қазақ немесе орыс тіліне аудару білуге тиіс;
- лексико- грамматикалық тест жаза білуге тиіс;
- қанатты сөздерді жатқа білу;
- әрбір студент орфографиялық және грамматикалық заңдылықпен зерттеп - - --- оқуды меңгеруі керек;
- жат жазуды жаза білуге тиіс.

Аралық пәндер тізімі:

Латын тілін үйрету ең алдымен, тілді басқа оқу пәндермен тығыз байланыста оқытқанда ғана толығы түседі. Латын тілін басқа пәндермен, қоршаған ортамен, музыкамен, бейнелеу өнерімен, еңбекпен т.б. байланыстыра оқыту нәтижесінде ғана қарым-қатынас әрекеті жүзеге асады. Бұл пәндер тілді мәдениеттің бір бөлігі ретінде үйретіп қана қоймай, жалпы адамзаттың мәдениетінен үлгі, тәжірибе алуға, өз елінің мәдениетін бойына жақсы сіңіруге сөйлеу әрекеті арқылы мүмкіндік тудырады. Латын тілі «Аудармашы мамандығына кіріспе», «Тілдің практикалық курсы», «Тіл біліміне кіріспе», «Лексикология», «Тіл біліміне кіріспе», «Грамматика», «Фонетика», «Тіл тарихы», «Тіл теориясы негіздері», «Тарих», «Психология (педагогика)», «Философия», «Социология», «Әлемдік әдебиет және аударманың жалпы мәселелері» пәндерімен тығыз байланысты.

Әдебиет

Негізгі әдебиет

1 Ислям К.С. Латын тілі. Мемлекеттік тілде оқытын студенттерге арналған оқулық – Павлодар.: Кереку, 2007 – 112б.

2 Кацман Н.Л., Покровская З.А. Латинский язык. Учеб. для вузов. -5-е изд.- М.: Гуманит. Изд. центр ВЛАДОС , 1999. - 456 с.

3 Розенталь И.С. Учебник латинского языка для юридических факультетов и институтов. – Ростов н/Д: Феникс, 2000.- 320 с.

4 Ярхо В.Н. Латинский язык. Под общ. Ред. В.Н.Ярхо. М.: Просвещение, 1983. - 319 с.

Қосымша әдебиет

5 Боровский Я. М. Учебник латинского языка для гуманитарных факультетов университетов. Изд. 4, доп. М., «Высш.школа».1975.

6 Винничук Л. Латинский язык: Самоучитель для студ. Гуманит. Фак. Ун-тов и пед. Вузов. – М.: Высш. Школа, 1980 – 325 с.

7 Дворецкий И.Х. Латино-русский словарь (50 000 слов) М., 1978-1980

8 Овруцкий Ю.В. Крылатые латинские выражения. 1962.

9 Чернявский М.Н. Учебный латино-русский и русско-латинский медицинский терминологический словарь. 1967.

10 Шульц М.Н. Пособие по латинскому языку для студентов медико-биологических факультетов. М.: 1970

Өздік жұмыстарына әдістемелік нұсқаулар

Жалпы мәлеметтер

Студенттердің өздік жұмысы - маман дайындауда басты орын алады.

Өздік жұмысы студенттің жеке қөқарасын қалыптастырады және ойлау қаблетін дамытады.

Студенттердің өздік жұмысы үй жұмысын, графиктер, есептеу жұмыстарын, курстық проектiлердi, тәжірибелiк және лабораториялық, семинарлық сабақтарды орындау, реферат жазу, сынақ пен емтиханға дайындалу, өткен тақырыптарды пысықтау, конспект жазу және тағы басқалардың машықтығын дамыту мақсатында берiледi. Сонымен қатар ғылыми әдебиеттермен жұмыс iстеудi, еңбектi сүюдi, уақытын дұрыс пайдалануға үйретiп баулиды.

Студенттердің өздік жұмысы материалды және уақыт бюджетін дұрыс рационалды пайдалануды үйретеді..

Студенттердің күнделікті уақыт бюджеті аудиториялық сағат пен өздік жұмысы болып екіге бөлінеді.

Студенттердің өздік жұмысы сабақтан тыс орындалады. Бұл жұмыспен студенттер өзінің білімін, алғырлығын көрсетіп, дәлелдейді.

Студенттердің өздік жұмысын дөңгелек стол, әңгіме, диспут формаларында өткізуге болады яғни жеке дара немесе топта өткізуге болады. Бұл алынған тақырыпқа байланысты.

Студенттердің өздік жұмысының жалпы білімдік және тәрбиелік маңызы бар және лекциялық тақырыптармен байланысты. Өздік жұмысы барысында студент өз білімін басқа әдебиеттер мен оқулықтарды, интернетті қолданып тереңдете алады.

Студенттердің өздік жұмысына алынған тақырыптары бойынша ғылыми конференцияларда баяндама жасауға құқылы.

Студенттердің өздік жұмысы жеңілдетілу үшін тақырыптар мен әдебиеттер тізімі беріледі

Өздік жұмыстарының тақырыптары

Тақырып	Мазмұн	Тапсырма	Әдебиет
1. Кіріспе	Классикалық тілдер еуропаның және әлемдік мәдениет дамуында үлкен рөл атқарады. Латын тілінің негізі - лингвистикалық білім алу. Ғылыми терминологияны түсіну.	Үндіеуропа тілдер семьясындағы латын тілі. Еуропа мәдениеті тарихы мен халықаралық ғылыми	1 К.С.Ислям Латын тілі.-Павлодар, Кереку 2007 2 К.С.Ислям Латын тілінің шығу тарихы.- Павлодар, Кереку 2007- 82б. 3 Ярхо В.Н. и др.

		терминдердің қалыптасуындағы латын тілінің ролі	Латинский язык. М., 1983 4 Утченко С.Л. Цицерон и его время М.:Мысль,1972. - 387с.
2. Фонетика	Латын алфавиті. Дауысты және дауыссыздардың айтылуы Дауыстылардың (дифтогтардың) тіркесімі.	Дауыссыздардың тіркесімі. Созылыңқы және келте буындарға түсініктеме. Екпін ережесі. Негізгі фонетикалық заңдылықтар Жазбаша, ауызша жаттығулар.Лексика. Афоризмдер.	1 К.С.Ислям Латын тілі.-Павлодар, Кереку 2007 2 Ярхо В.Н. и др. Латинский язык. М., 1983 3 Кацман Н.Л., Покровская З.А Латинский язык. М.:Гуманист.изд.центр ВЛАДОС,2003. -456с.
3 Сөзжасам	Латын тіліндегі морфологиялық құрам: түбір, жұрнақ, приставка, жалғау.Ең жиі қолданылатын префикстар мен жұрнақтар. Латын тіліндегі сөзжасам тәсілдері	Қай жерде?" және "қайда?" сұрақтарына байланысты аблятив және аккузатив керек ететін предлогтар. Зат есімдердің сөз жасайтын жұрнақтары. 1-септеу: <i>-iga, -ia, -ina.</i> , 2-септеу. Жаңа тілдерде латын тілдерінің көрінуі.	1 К.С.Ислям Латын тілі.-Павлодар, Кереку 2007 2 Ярхо В.Н. и др. Латинский язык. М., 1983 3 Кацман Н.Л., Покровская З.А Латинский язык. М.:Гуманист.изд.центр ВЛАДОС,2003. -456с.
4. Морфология	Латын тілінің флексивті сипаты. Латын тілінің грамматикалық құрылымы мен жаңа тілдердің грамматикалық құрылымының ара қатысы.Классикалық дәуіден кейінгі латын тілінің септелу тарихы бойынша қысқаша мәлімет.	Латын тілінің флексивті ерекшелігі. Жақ және родтың грамматикалық категориясы. Септеу жүйесі. <i>Ablativus</i> , оның негізгі үш түрлі қызметі. Зат есімді септелу және род белгілеріне қарай бөлу. Зат есімнің сөздік формасы. Зат есімнің I және II	1 К.С.Ислям Латын тілі.-Павлодар, Кереку 2007 2 Ярхо В.Н. и др. Латинский язык. М., 1983 3 Кацман Н.Л., Покровская З.А Латинский язык. М.:Гуманист.изд.центр ВЛАДОС,2003. -456с.

		септелу формасындағы парадигмалар. Жазбаша, ауызша жаттығулар.Лексика. Афоризмдер.	
5 Зат есім	Зат есім. Латын тілінің флективті ерекшелігі. Жақ және родтың грамматикалық категориясы. Септеу жүйесі. <i>Ablativus</i> , оның негізгі үш түрлі қызметі.	Зат есімді септелу және род белгілеріне қарай бөлу. Зат есімнің сөздік формасы. Зат есімнің I және II септелу формасындағы парадигмалар. Жазбаша, ауызша жаттығулар.Лексика. Афоризмдер.	1 К.С.Ислям Латын тілі.-Павлодар, Кереку 2007 2 Ярхо В.Н. и др. Латинский язык. М., 1983 3 Кацман Н.Л., Покровская З.А Латинский язык. М.:Гуманист.изд.центр ВЛАДОС,2003. -456с.
6 Сын есім	Латын тіліндегі сын есімдерді септеудің үш түрі бойынша бөлу. Үш, екі және бір жалғаулы сын есімдер. Жай шырайда I және II септеу бойынша септелетін үш жалғаулы сын есімдер. Ш-септеу бойынша септелетін үш, екі және бір жалғаулы сын есімдер. II-септеу сын есімдерінің түбірдің соңғы дауыстысымен сәйкестікте септеудің дауысты түріне жатуы. Ерекшелік.	Сын есімнің шырайлары. Салыстырмалы және тандаулы шырайдың жасалуы. есімнің септелуі. Салыстырмалы шырайда сын есімдердің септелуі. Шырайлардың жасалу сипаты (жай шырайға үстеуді қосу жолы арқылы). Супплетивті шырайлар. Қазіргі тілдердегі супплетивтілік (<i>хороший-лучший; жақсы-ең жақсы; good-better-best; gut-better-am besten; bon-milleur-le meilleur</i>) Жазбаша, ауызша жаттығулар.Лексика. Афоризмдер.	1 К.С.Ислям Латын тілі.-Павлодар, Кереку 2007 2 Ярхо В.Н. и др. Латинский язык. М., 1983 3 Кацман Н.Л., Покровская З.А Латинский язык. М.:Гуманист.изд.центр ВЛАДОС,2003. -456с.
7. Есімдік	Есімдік категориясы. Олардың	Екі есімнің немесе есім мен	1 К.С.Ислям Латын тілі.-Павлодар, Кереку

	қолданылу ерекшелігі.	етістіктің бірігуінен күрделі есімдердің жасалуы (<i>bennitum, agricola</i>).	2007 2 Ярхо В.Н. и др. Латинский язык. М., 1983 3 Кацман Н.Л., Покровская З.А. Латинский язык. М.:Гуманист.изд.центр ВЛАДОС,2003. -456с
8 Етістік	<p>Латын етістігінің грамматикалық категориясы. Жақты және атау формалары. Негізгі форма және үш етістікті негіз (Түбір). Жіктелу категориялары: жақ, көптелуі, шақ, рай, етіс. Шақтың екі тобы: инфект жүйесі және перфект жүйесінің шақтары. Латын тіліндегі етістіктердің шақ формаларымен байланысты тілдік мағынасы.</p> <p>Инфект түбірінің соңғы дауысты дыбысына байланысты төрт жіктеу бойынша етістіктердің бөлінуі.</p> <p>Етістіктердің түбірлері мен негізгі формалары</p>	<p>Инфект негізінің қатысына қарай жіктеу типтеріне бөлінуі. Етістіктің сөздік формасы. Инфект және перфект жүйесі. Мезгіл мағынасы. Жазбаша, ауызша жаттығулар.Лексика. Афоризмдер.</p>	<p>1 К.С.Ислям Латын тілі.-Павлодар, Кереку 2007</p> <p>2 Ярхо В.Н. и др. Латинский язык. М., 1983</p> <p>3 Кацман Н.Л., Покровская З.А. Латинский язык. М.:Гуманист.изд.центр ВЛАДОС,2003. -456с.</p>
9 Сан есім	<p>Латын тіліндегі сан есімнің топтары. Сан есімдік үстеулер. Сан есімнің септеуі. Синтаксистегі латынша есептік сан есімі. Рим цифрі</p>	<p>Есептік сан есім (септелетін және септелмейтін). Есептік сан есімдер және олардың септелуі. Латын және қазақ тілдеріндегі есептік сан есімдердің синтаксистік қызметі. Жазбаша, ауызша</p>	<p>1 К.С.Ислям Латын тілі.-Павлодар, Кереку 2007</p> <p>2 Ярхо В.Н. и др. Латинский язык. М., 1983</p> <p>3 Кацман Н.Л., Покровская З.А. Латинский язык. М.:Гуманист.изд.центр ВЛАДОС,2003. -456с.</p>

		жаттығулар.Лексика. Афоризмдер.	
10. Үстеу.	Негізгі үстеулер. I және II септеу сын есімдерінен жасалған туынды үстеулер. Септік формалар болып саналатын тұрақты үстеулер	Дара және туынды үстеу. Үстеудің морфологиялық типтері. Үстеудің шырайлары Үстеулерден сын есімдердің жасалуы	1 К.С.Ислям Латын тілі.-Павлодар, Кереку 2007 2 Ярхо В.Н. и др. Латинский язык. М., 1983 3 Кацман Н.Л., Покровская З.А Латинский язык. М.:Гуманист.изд.центр ВЛАДОС,2003. -456с.
11 Предл огтар	Синтаксистегі септіктер жайында мағлұмат; предлогтар (көмекші сөздер) және олардың қолданылуы Етістіктердің перфикстенуі. Омонимдік предлогтармен сәйкес келетін Перфикстердің ассимиляциясы. Предлоггарда (<i>dis-</i> , <i>di-</i> , <i>se-</i> , <i>re-</i>) сәйкестік жоқ перфикстер. Түбір дауыстынын өзгеруіне перфикстің әсері Есімдердің сөзжасамында қолданылатын <i>in-</i> болымсыздық префиксі. Жаңа тілдердегі латын префикстері	Аблятивті талап ететін предлогтар. Аккузативті талап ететін предлогтар. Предлогтардың көпмағыналылығы. Жазбаша, ауызша жаттығулар.Лексика. Афоризмдер. Бақылау жұмысы	1 К.С.Ислям Латын тілі.-Павлодар, Кереку 2007 2 Ярхо В.Н. и др. Латинский язык. М., 1983 3 Кацман Н.Л., Покровская З.А Латинский язык. М.:Гуманист.изд.центр ВЛАДОС,2003. -456с.
12 Шылаулар	Салыстырғыш және сақтастырғыш шылаулар.Шылауларды маңызы бойынша топтастыру	1, 2 септеу сын есімдерінің манызды сөз жасайтын жұрнактары: <i>-arius</i> , <i>-osus</i> , <i>-ivus</i> , <i>-anus</i> . 3-септеу: <i>-(b)ilis</i> , <i>-alls</i> , <i>-aris</i> . Жаңа тілдерде	1 К.С.Ислям Латын тілі.-Павлодар, Кереку 2007 2 Ярхо В.Н. и др. Латинский язык. М., 1983 3 Кацман Н.Л., Покровская З.А

		латын тілінің жұрнақтарының көрінуі.. -t, - sc етістікті жұрнақтары, олардың жаңа тілдердегі тағдыры.	Латинский язык. М.:Гуманист.изд.центр ВЛАДОС,2003. -456с.
13 Синтаксис . Жай сөйлем.	Жалаң жай сөйлем және жайылма жай сөйлем. Сөйлемнің тұрлаулы мүшелері Бастауыштың септірі. Етістікте жіктеу есімдігінің болмауы. Баяндауыштың бастауышпен қиысуы. Зат есімнен берілген құрама баяндауыштың септірі.	Көптелуінде, септелуінде және родта сын есіммен берілетін құрама баяндауыштың бастауышпен ұқсастығы. Қазақ тілімен қайшылығы. Жазбаша, ауызша жаттығулар.Лексика. Афоризмдер. Бақылау жұмысы	1 К.С.Ислям Латын тілі.-Павлодар, Кереку 2007 2 Ярхо В.Н. и др. Латинский язык. М., 1983 3 Кацман Н.Л., Покровская З.А Латинский язык. М.:Гуманист.изд.центр ВЛАДОС,2003. -456с.
14 Лексика және фразеология	Латын тілінің сөздік қорының негізгі сөздерін оқыту. Латын тіліндегі қанатты сөздерді оқыту	Латын тілінің сөздік қорының негізгі сөздерін оқыту. Латын тіліндегі қанатты сөздерді оқыту	1 Бабичев Н.Т.. Словарь латинских крылатых слов. М., 1982. 2 Латинские пословицы и афоризмы. Составитель Дашкова М.Ф. Алма-Ата, 1964. 3 Малинин А.М Латинско-русский словарь (любое издание). Овруцкнй НО. Крылатые латинские выражения М., 1969.

<p>15</p> <p>Құрмалас сөйлем</p>	<p>Бірыңғай тұрлаулы мүшелі және салалас құрмалас сөйлем.</p> <p>в) Бағыныңқы құрмалас сөйлем.</p> <p>Латын тіліндегі бағыныңқы сөйлем шақтарының жүйелік ережесі (<i>consecutio temporum</i>).</p> <p>Бағыныңқы сөйлемдердің түрлері жанама сұрақ; толықтауышты сөйлемдер</p> <p>Латын тіліндегі және қазіргі тілдердегі шартты сөйлемдер. Реалды, потенциалды, ирреалды периодтар.</p>	<p>Салалас мәнді және қарсы мәнді жалғаулықтар (<i>et, sed</i>), постпозитивті жалғаулық. Қос жалғаулықтар және жалғаулықты сөздер (<i>vel-vel, aut-aut, non solum, sedetiam</i>).</p> <p>Төлеу сөз туралы жалпы мәлімет және екінші, үшінші т.б. дәрежелі бағыныңқы сөйлемдердегі <i>attrctio modi</i>.</p> <p>Жазбаша, ауызша жаттығулар.Лексика. Афоризмдер. Бақылау жұмысы</p>	<p>1 К.С.Ислям Латын тілі.-Павлодар, Кереку 2007</p> <p>2 Ярхо В.Н. и др. Латинский язык. М., 1983</p> <p>3 Кацман Н.Л., Покровская З.А Латинский язык. М.:Гуманист.изд.центр ВЛАДОС,2003. -456с.</p>
----------------------------------	--	--	---

№	СӨЖ түрі	Бақылау формасы	Бақылау түрі	Сағат көлемі
1	2	3	4	5
1	Тәжірибелік сабаққа дайындық	үй тапсырмасы	Сұрақ-жауап	15
2	Қанатты сөздер мен лексиканы жаттау	ауызша	Сұрақ-жауап Жат жазу	5
3	Аудиториядан тыс орындалатын жұмыстар	ауызша жазбаша		6
4	Бақылау жұмыстарына дайындық	тест	РК1, РК 2	4
Барлығы				30